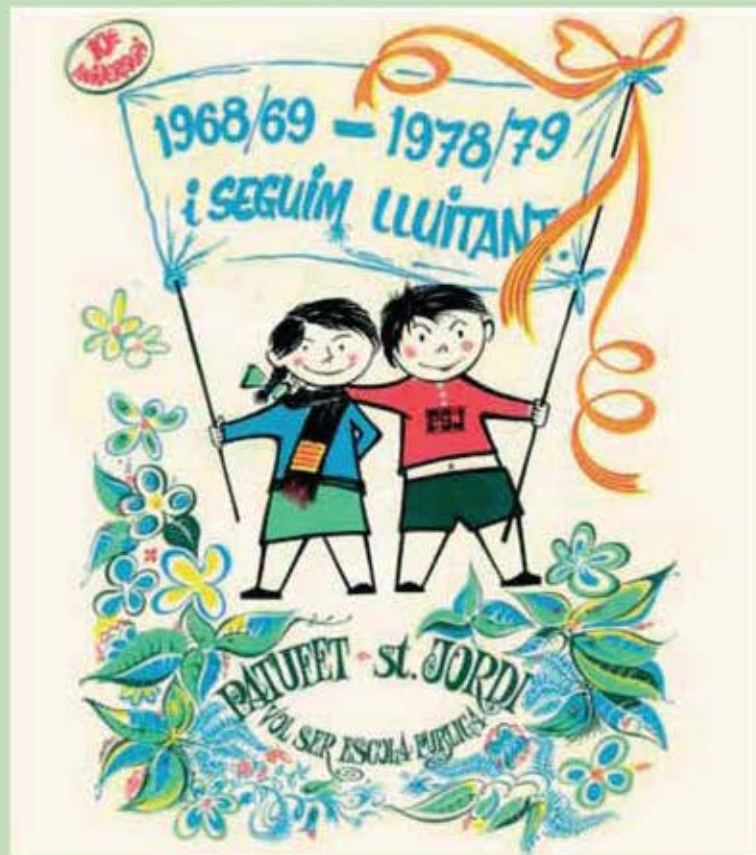

L'escola Patufet i el seu context 40 anys d'història

Montserrat Company
Josep Maria Valero

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

col·lecció/2
josefina gómez olivares

**L'escola Patufet i el seu context.
40 anys d'història**

**Montserrat Company
Josep Maria Valero**

**L'escola Patufet i el seu context.
40 anys d'història**

**Montserrat Company
Josep Maria Valero**

col·lecció/2
josefina gómez olivares

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

© Montserrat Company. Josep M. Valero
© Centre d'Estudis de L'Hospitalet
C/ Major, 54, primer
celh@celh.org
www.celh.org

Col·lecció/2 josefina gómez olivares
Primera edició: desembre de 2010
ISBN: 978-84-922206-8-7
Dipòsit legal:
Correcció: Eva Rodríguez Ollé
Producció: Ambar Comunicació, SL (ambar@periodistes.org)
Disseny de la portada: Creators ®
Fotografia de portada: Cartell commemoratiu del Xè aniversari del Patufet, obra de Joan Piera Creixell. Aquesta i la resta d'il·lustracions del llibre, són del Fons de l'Arxiu de l'Escola Patufet-Sant Jordi.

Aquesta edició s'ha fet en conveni amb:

Ajuntament de L'Hospitalet

I la col·laboració de:

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra ha de comptar amb l'autorització escrita dels titulars de la propietat intel·lectual, excepte en el que la llei preveu expressament al respecte. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi penal). Tots els drets reservats.

Sumari

1. Introducció.....	7
2. Els inicis	9
2.1 Context polític, social i pedagògic	9
2.2 El senyor Batallé i els antecedents.....	10
2.3 Primers passos d'una renovació pedagògica a Catalunya.....	12
2.4 L'Escola Activa de Pares.....	14
2.5 El context escolar de l'Hospitalet l'any 1968	19
3. Construcció d'un model	23
3.1 Principis de model ideològic, pedagògic i d'organització escolar	23
3.2 El factor humà: l'equip de mestres, els pares i mares i el personal no docent	25
3.2.1 L'equip de mestres	26
3.2.2 Els pares i les mares	28
3.2.3 El personal no docent	29
4. L'escola creix	31
4.1 Gestió infraestructures	32
4.2 Lluita per la subsistència, el compromís i la gestió econòmica.	37
4.2.1 L'edifici	37
4.2.2 Economia	40
4.2.3 El material de classe	42
5. Camí cap a l'escola pública	45
5.1 Declaració sobre l'escola pública de les X i XI Escola d'Estiu (juliol 1975 i juliol 1976)	47
5.2 De Coordinació Escolar al CEPEPC. Procés cap a l'escola pública amb el CEPEPC i "Llei del CEPEPC"	49
5.3 L'Escola, el barri de Sant Josep i l'Ajuntament. Relació amb l'escola pública	56
5.4 L'entrada a l'escola pública i l'escola nova	60
5.4.1 Ingress a l'escola pública	60
5.4.2 L'escola nova	66
5.5 A manera de resum	71

6. Un projecte educatiu	73
6.1 Pedagogia activa. Trets rellevants	75
6.1.1 L'educació integral	79
6.1.2 Educació per a la llibertat. L'autogestió	80
6.1.3 Escola comprensiva i escola inclusiva	81
6.1.4 La dimensió social en el treball de mestres i alumnes. El treball en grup i la participació	82
6.1.5 Les reunions de classe i les entrevistes	85
6.2 Relació amb la realitat social i natural	86
6.3 L'escola en relació amb la realitat sociopolítica del moment ..	89
6.3.1 La realitat sociopolítica des de les classes	89
6.3.2 La religió a l'escola	90
6.3.3 La llengua i la cultura catalana	91
6.3.4 Les festes	94
6.4 Altres temes importants del projecte educatiu	98
6.4.1 La formació de mestres	98
6.4.2 La incorporació de la psicopedagogia	104
6.4.3 La Biblioteca	105
6.4.4 Educació infantil: escola bressol, parvulari i cicle inicial.	108
6.4.5 Eixos imprescindibles de l'educació integral al llarg de l'escolaritat: creativitat i expressió	112
6.5 Mares i pares. Participació	115
6.5.1 El model	115
6.5.2 La complicitat	117
6.5.3 <i>Cop d'Ull</i>	121
6.6 La LOGSE, el Moviment de Renovació Pedagògica i el Patufet.	122
7. Valoracions i conclusions	129
7.1 Uns testimonis. Tres directores i un director parlen de la tercera etapa	132
7.2 Qüestions que ens plantegem per poder fer una anàlisi del que han significat els darrers quinze anys del Patufet com a escola pública	141

7. VALORACIONS I CONCLUSIONS

Amb aquest article hem volgut deixar constància escrita de la creació d'una escola singular dins el marc de l'Hospitalet, l'Escola Patufet, nascuda en unes circumstàncies històriques difícils, però formant part d'aquell moviment més o menys soterrat i més o menys ampli que, resistint la dictadura franquista i lluitant per la recuperació democràtica, donava peu a l'esperança.

Hem pretès donar a conèixer l'esforç d'uns pares hospitalencs i d'uns mestres de la ciutat, en primera instància, i d'arreu poc després, els quals sense recursos, amb poca formació, però amb la il·lusió d'uns objectius molt clars del que volia dir fer una escola per a uns nous temps democràtics i agafats a la rica experiència pedagògica catalana del temps de la República, aglutinant esforços amb altres escoles del país que pretenien el mateix, s'abocaren al que gosàriem qualificar en l'àmbit de l'Hospitalet d'experiència singular.

Creiem haver fet paleses les dificultats de tota mena a les quals, en aquell context històric, s'hagueren de salvar, des de les d'ordre econòmic, d'edificis i material fins a les de la incomprensió de molta gent, passant per la manera com el personal docent va haver de dedicar hores a la pròpia formació i a l'aplicació crítica de noves maneres de fer escola i pedagogia o com a pares, mares i mestres varen aprendre, tot elaborant un nou model de gestió, un model horitzontal amb l'assemblea d'escola com a darrer òrgan decisor i com aquest model plenament democràtic s'ensenyà i s'experimentà a les classes amb l'alumnat.

Hem subratllat la presència de l'escola dins els moviments de renovació pedagògica i dins les entitats que al llarg del temps aplegaren les escoles que lluitaren per una nova manera de fer escola. Sense aquests col·lectius, aquell objectiu «per a una escola pública catalana i de qualitat» mai no s'hagués pogut assolir i, en conseqüència, l'Escola Patufet, amb el seu projecte renovador, no seria avui una escola pública de l'Hospitalet.

Tanmateix, l'article ha remarcat les implicacions en el projecte Patufet de l'Ajuntament, tant el predemocràtic com el democràtic, que permeteren a l'escola sobreviure i anar experimentant allò que comportava ser escola pública, abans de ser-ho. D'alguna manera, aquest compromís de l'administració municipal amb el Patufet, l'escola se l'havia guanyat per haver portat a la pràctica des del primer dia un dels objectius de la seva manera d'entendre l'educació: la implicació amb el medi més pròxim —el barri i la ciutat— i la voluntat de ser una escola per a tothom.

Tot i que d'una manera molt sintètica —les publicacions del Centre d'Estudis són de caire històric i sociològic, no són de pedagogia— hem dedicat tot un apartat a la pedagogia, ja que, tal com hem dit, sense ella la història del Patufet no té gaire sentit. Un projecte educatiu i una manera d'entendre l'escola que amb diverses adequacions i enriquiments s'ha mantingut fidel als seus principis i que, amb l'escola plenament integrada en la xarxa dels centres públics, continua essent sinònim de qualitat en l'entramat educatiu de l'Hospitalet.

Resumint, podem afirmar que el que queda de fonamental d'aquesta història són tres aportacions que hem volgut descriure: 1) La recerca de qualitat de l'escola pública al servei de tots. 2) La capacitat de vertebrar un projecte col·lectiu. 3) El convenciment per fer escola inclusiva.

Pel que fa al primer punt, s'ha assolit fer una escola per a tots sense discriminació econòmica, de sexe, de creences religioses o ideològiques, de llengua, de cultures i de capacitats físiques o intel·lectuals.

Pel que fa al segon punt, l'escola ha implicat els pares, el personal no docent, ha compromès en la mateixa línia els mestres, ha après a treballar en equip i, entre tots, a fer escola. Pares i mestres no s'han reclòs, tanmateix s'han implicat en el barri, en la ciutat, sobretot en allò que afecta la ciutadania en l'àmbit educatiu i escolar, i els barris han respost. Tots plegats han aconseguit implicar l'administració municipal i col·laborar-hi en tot el que fa referència a aquests àmbits.

I pel que fa a la capacitat per fer una escola inclusiva, no ha estat altra cosa que haver-se esforçat en fer realitat quelcom que ja hem dit en parlar del primer punt: no s'ha exclòs ningú per raó de les seves capacitats físiques o intel·lectuals, és més, el convenciment que una gran part de discapacitats cal tractar-les en l'àmbit de la «normalitat» escolar ha fet del Patufet un centre de referència en el tractament i integració de nens i nenes afectats per problemes d'aquesta índole. Recordem una altra vegada que aquest treball i el seu procés ha estat recollit àmpliament en l'obra de Montserrat Company *Una escola per a tots*, que va merèixer el Premi Rosa Sensat de pedagogia de l'any 1996.⁵⁵

Aquesta història, que és única i irrepètible, pel marc en el qual s'ha donat i les persones que hi han intervingut, té un punt de final d'etapa en el moment que l'escola assoleix els dos objectius prioritaris que han marcat els seus primers vint-i-cinc anys: primer la lluita per una escola activa, catalana i al servei de tothom sense exclusions, que s'assoleix plenament amb l'entrada a la Xarxa d'Escoles Públiques de la Generalitat i, en segon lloc, disposar d'un edifici en condicions, l'escola nova, que ha esdevingut el símbol de totes les lluites.

Entenem que a partir d'aquesta nova situació comença una tercera etapa. El CEIP Patufet Sant Jordi - Francesc Batallé i Aragonès caldria analitzar-lo ara des del context de les escoles públiques de la ciutat. Gaudeix dels mateixos avantatges i inconvenients que la resta, tot i partir d'una història ben diferent. Caldria fer un treball molt acurat i en profunditat, i que requeriria escriure un llibre de dimensions semblants a aquest que ens ocupa, no en va ja són quinze anys més d'història.

No obstant això, hem pensat que caldria acabar aquest escrit, primer, amb uns testimonis d'allò que ha significat el pas de l'escola Patufet a la xarxa pública i, segon, amb unes qüestions que ens plantejem i que considerem que caldria tenir ben presents en el cas de fer una anàlisi aprofundida del que han significat aquests

---

⁵⁵ COMPANYY, Montserrat. *Una escola per a tots*. Rosa Sensat. 1996.

darrers quinze anys de l'escola.

7.1. Uns testimonis. Tres directores i un director parlen de la tercera etapa

Hem volgut recollir el testimoni de quatre mestres que, per haver-se fet càrrec de la direcció de l'escola en moments prou significatius, per la seva visió global i, a la vegada, per l'experiència dels molts anys que porten treballant en el Patufet, poden explicar amb encert algunes conseqüències del pas a l'escola pública.

Aquests mestres són Núria Ferrer, directora de l'escola quan estava al barri de Sant Josep, en el moment en què es materialitzà el canvi; Jordi Albesa, que fou director quan el Patufet estrenà el nou edifici de la rambla de la Marina, retornant així al barri del Centre; Maria Rosa Climent, que succeí a Jordi Albesa en el càrrec i la mestra de més recorregut a l'escola i, finalment, Emma Martínez, directora d'aquests darrers anys, quan el Patufet ja és una escola pública consolidada, però, com ja hem vist, amb una història ben pròpia.

Núria Ferrer va ingressar a l'escola durant el curs 1971-1972 procedent del taller de plàstica, creat per l'Escola Activa de Pares, *L'Estrany Cavall* ubicat en un edifici que provisionalment va formar part del Patufet, al carrer de l'Església del barri del Centre, adreçat a nens i nenes i que compartia, com ja s'ha dit, amb una altra mestra especialista en educació artística, Anna Carrió, que també s'havia integrat en l'equip pedagògic del Patufet. Especialista en plàstica, ha dirigit des d'aleshores fins l'actualitat aquesta activitat, que ha esdevingut un dels vaixells insígnia de l'escola. Actualment, continua aquesta tasca obrint-la a diverses experiències amb el Centre d'Art Tecla Sala de la ciutat i amb intercanvis internacionals a través de la Comunitat Europea, a més de pertànyer a l'equip directiu com a directora en funcions.

Jordi Albesa va entrar a l'escola per fer pràctiques de magisteri el curs 1977-1978. A instàncies del mestre que les dirigí, Josep Maria Valero, se'l contractà per fer substitucions fins que marxà al servei militar. De retorn, se li oferí una plaça per fer de tutor a 5è d'EGB. Especialista en didàctica de les ciències socials, aportà im-

portants experiències en aquesta matèria així com en tot el que fa a l'organització i realització dels Jocs Florals. Com ja s'ha dit, va ser el primer director de «l'escola nova» i, després d'haver exercit aquest càrrec, endut per la seva capacitat i coneixements musicals, va fer els cursos que l'habilitaven com a mestre de música, especialitat que actualment exerceix a l'escola. Ha donat a aquesta àrea una important empena i actualització.

Maria Rosa Climent va ser la primera mestra contractada per l'escola, just el curs que es posà en funcionament, el 1967-1968. Especialista en l'etapa d'educació infantil, la més significativa pel que fa a la nova manera de fer escola. Amb el temps ha esdevingut especialista en psicomotricitat. Formada en l'escola d'Expressió i Psicomotricitat en la línia de Bernard Aucouturier, ha fet realitat aquesta nova manera d'entendre el treball corporal amb els nens i nenes de l'escola, aportant un programa que actualment rep el reconeixement i suport de mestres i famílies del Patufet. Darrerament, s'ha fet càrrec, també, de la Biblioteca de l'Escola i ha entrat al programa **Punt-edu**, ofert pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat, que ha significat una posada al dia d'aquest important espai pedagògic del Patufet. Continua col·laborant-hi després de jubilar-se en acabar el curs 2008-2009, deixant enrere 42 anys de servei.

Emma Martínez va iniciar la seva activitat pedagògica al Patufet el curs 1982-1983, el segon curs a Sant Josep, procedent de l'Escola Estel, on exercí de monitora en la seva etapa de formació pedagògica, i amb llarga experiència en l'Esplai de Sant Josep. Ràpidament s'integrà en la línia pedagògica de l'escola implicant-se en tot el que tenia a veure amb la renovació pedagògica, especialment en els camps de la lectoescriptura, de la psicomotricitat i, posteriorment, participant en els cursos de l'ICE de didàctica de les matemàtiques, esdevenint així un pilar en l'ensenyament científic al Patufet. Molt implicada en la gestió de l'escola, ha exercit de directora aquests darrers cursos.

Per a Núria Ferrer el pas a l'escola pública i el fet que se'n seguí, poder tenir un edifici en condicions que permetés acollir tots els cicles educatius, va portar un inconvenient que titlla de «pèrdua do-

lorosa, sobretot pel grup de mestres que havíem estat treballant preferentment en aquests nivells». Es refereix al moment d'implantació de la LOGSE, l'aplicació de la qual en l'escola pública passà per la desaparició dels cursos de 7è. i 8è., l'antiga segona etapa d'EGB. Aquests alumnes passaven a 1r. i 2n. de la nova ESO i aquests cursos s'impartien i es continuen impartint als IES. La Núria opina que «intuíem que això no seria prou bo per als nostres alumnes, ja que consideràvem que en aquesta etapa (la segona d'EGB) s'acabaven de consolidar alguns aspectes de l'aprenentatge i dels hàbits, importants per a les etapes posteriors».

Núria Ferrer apel·la a que la realitat ha demostrat que els arguments donats pel Departament d'Ensenyament per prendre aquesta decisió no eren prou bons, atès que no ha estat pas una experiència reeixida. Afegeix, «l'arribada de tots els alumnes als instituts sense triar i per a quatre anys, per tal de lligar l'edat legal per començar a treballar, els setze anys, i l'acabament dels estudis obligatoris, ha creat problemes en la secundària obligatòria (la ESO) d'una manera potser innecessària. S'hauria d'haver escoltat totes aquelles persones que portàvem molts anys treballant en aquests nivells, ja que entre tots hauríem assajat diferents maneres de fer, per tal de buscar la millor per a tothom».

Amb altres paraules, Jordi Albesa incideix també en aquest problema creat per una manera exclusiva d'organitzar per a l'escola pública la nova llei d'educació, ja que cal no oblidar que els centres privats, concertats o no, poden impartir sota un mateix projecte i un mateix sostre tota l'escolaritat obligatòria. Com ja hem dit, en aquests moments s'està rectificant amb la nova experiència dels instituts escola, fet que ve a donar la raó al que diuen tant la Núria com el Jordi.

Aquest darrer també analitza una conseqüència que se'n seguí, pel que fa al Patufet, d'aquesta mesura provocada pels canvis legislatius i la seva aplicació a la xarxa pública. «Aquests canvis legislatius, units al canvi de barri (recordem que Jordi Albesa fou el primer director del nou edifici) i al desconeixement que de l'educació secundària es tenia, va fer que durant els primers anys de funcionament de la nova ordenació, només un percentatge molt

petit (al voltant d'un 20%) d'alumnes que acabaven l'escolaritat a primària seguissin els seus estudis als instituts públics que, per itinerari, els corresponia (Apel·les Mestres i Mercè Rodoreda).» També explica que en aquests moments s'han invertit aquestes proporcions gràcies a una «profunda reflexió de l'equip de mestres de l'escola, amb una voluntat decidida d'apostar per l'ensenyament públic, unides a la bona disposició de l'equip de professors de l'IES Mercè Rodoreda». Ens explica que, en aquests moments, un 80% dels alumnes del Patufet, en acabar 6è., continuen l'escolarització en aquest institut i que les activitats compartides entre els dos centres educatius cada vegada són més nombroses.

Un altre tema conflictiu que aborda Jordi Albesa és el dels mecanismes de matriculació que fixa l'Administració i el xoc que significà, sobretot en els inicis, esdevenir escola pública. «*Si al llarg de la seva història (del Patufet) el fet que una família optés per l'escola significava, en una gran majoria de casos, una voluntat explícita de participar d'un projecte, la nova situació no garanteix necessàriament aquest fet i pot ser que, en un nombre major que el d'abans, hi hagi famílies que triïn l'escola simplement per proximitat, o per alguns dels serveis que ofereix.*» Destaca que, per aquesta raó, un dels reptes actuals de l'escola és guanyar la complicitat dels pares, «*una complicitat que... ha estat del tot imprescindible per assolir les fites que l'escola s'ha proposat.*»

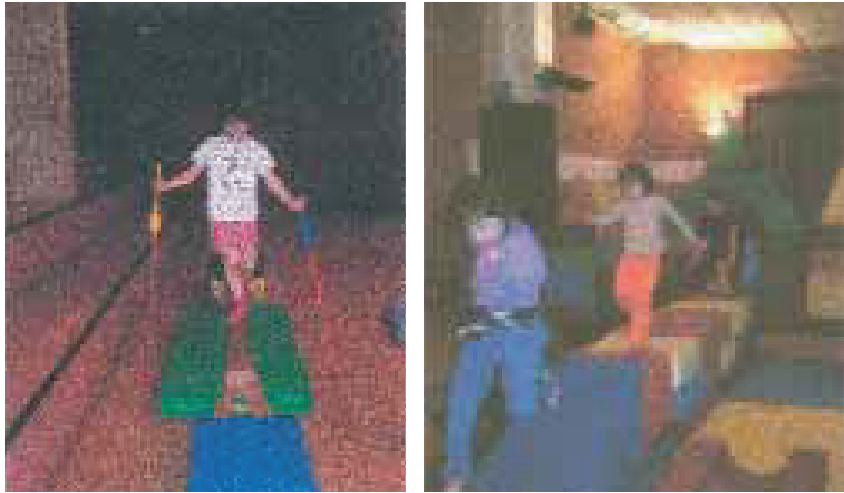
Un tema important i que afecta d'una manera essencial el Patufet és l'autonomia necessària que cal als centres per mantenir un projecte educatiu propi. Jordi Albesa ho diu així: «*També, com la resta d'escoles públiques, l'escola ha de seguir lluitant per aconseguir, defugint prejudicis corporativistes, un major grau d'autonomia i capacitat per crear equips duradors i cohesionats que tirin endavant el projecte. Aquest principi d'autonomia, que ha estat present en l'ideari de l'escola des dels seus inicis, ha de permetre entendre que el fet que no hi hagi desigualtats entre les escoles no vol dir que no siguin diferents, perquè cadascuna està immersa en una realitat històrica i social també diferent. El discurs igualitari proposat des de suposades posicions d'esquerres no fa més que aprofundir en els tòpics sobre el funcionariat i les institucions públiques, malmetent els esforços que bona part d'aquest mateix*

funcionariat fa per la feina ben feta.»

Maria Rosa Climent, a més d'exercir de directora després de Jordi Albesa, ha estat mestra del Patufet des del seu inici. Juntament amb Montserrat Company i Francesc Batallé i Pou, com ja s'ha explicat, van iniciar aquest repte de renovació pedagògica a la ciutat de l'Hospitalet. Mestra d'educació infantil des de sempre i especialista en psicomotricitat, va estar molt implicada en el projecte de l'escola nova, un projecte que havia somniat durant molts anys. Ho expressa així: «*Havien passat 25 anys. Per fi, teníem edifici nou per a tots! L'acabament del nou edifici significà, per primera vegada en la llarga trajectòria de l'escola, que mestres, personal de cuina, pares i alumnes estiguéssim junts compartint un mateix edifici.*» No obstant això, es mostra crítica en com es va dur a terme el projecte, en el qual va estar molt implicada. «*Per a tots, la il·lusió i la implicació des de l'inici del projecte i de la construcció van ser grans; les expectatives, enormes; el resultat final, menys satisfactori del que hauríem desitjat i, possiblement, del que hagués pogut fer-se, només que l'Administració i els arquitectes... haguessin atès una mica millor les necessitats reals d'una escola amb un projecte pedagògic i una experiència de llarg recorregut i solvència.*» Assenyala diferents dèficits estructurals: lavabos insuficients, menjador i cuina per a menys alumnes dels que es quedaven a mitja pensió, la distribució dels espais que no s'adeia a l'organització per cicles propi del Patufet, aules més petites del que estava reglamentat i males condicions acústiques.

Pel que fa al parvulari, ens diu que «*l'arribada al nou edifici fou especialment rellevant...*», ja que a Sant Josep l'havia viscut, «*amb certa marginalitat conjuntural per les condicions d'ubicació i de distància física respecte el gruix de l'EGB... S'havien acabat les excursions d'una punta a l'altra de barri per fer escola. Al mateix temps calia teixir l'entramat que permetés encaixar un projecte de cicle de molts anys, que en alguns aspectes diferia dins l'organització global, com era, entre d'altres, l'organització de mestres i d'alumnes.*»

El projecte de psicomotricitat també va portar algunes dificultats: «*Un espai esperat per a tots i desitjat des dels inicis era poder disposar d'un bon gimnàs on fer exercici físic, sense haver de*

Dos moments de treball psicomotriu a la "sala"

manllevar locals externs, i, ahora, d'una àmplia sala on portar a terme la psicomotricitat... El nou edifici per fi tenia gimnàs!» Explica Maria Rosa Climent que, en no estar prevista la psicomotricitat, «*entesa com una activitat educativa i de caràcter preventiu*», no es tingué en compte l'existència de la sala on portar a terme aquesta activitat i que amb l'esforç de, sobretot, l'etapa de primària, «*l'espai del gimnàs va configurar-se prioritàriament com la sala de psicomotricitat*».

No obstant aquestes crítiques, Maria Rosa Climent acaba dient que «*estar junts tenia clars avantatges organitzatius i permetia establir llaços entre els alumnes petits i els grans de l'escola que abans mai havien pogut donar-se... Per la tendresa que em desperta en el record i pel seu valor pedagògic... hi ha la intervenció...*» (dels alumnes grans) «*...en les estones del migdia per ajudar els més petits a preparar-se per fer la migdiada o l'acompanyament dels grans amb els petits sempre que hi ha una festa general on s'escau el desplaçament dins o fora de l'edifici escolar... o explicar contes i fer representacions de titelles...*»

Núria Ferrer, parlant dels avantatges del nou edifici, afirma que «*per la nostra manera de treballar, un dels més evidents era poder*

celebrar les festes populars i la festa de Sant Jordi, la festa de l'escola, ja que ara podríem gaudir d'un espai prou gran per poder fer una esplèndida celebració conjunta amb tots els ets i uts».

Núria Ferrer, a més del càrrec temporal de directora, és l'especialista en plàstica del Patufet. que ha fet de la seva matèria un model ben allunyat de la tradicional «maria», fins al punt que l'escola és reconeguda pels resultats aconseguits amb els seus alumnes en el camp de l'expressió artística. En el seu escrit no pot deixar de fer esment d'aquesta realitat en relació amb l'escola nova. «A l'escola, des dels seus inicis, hi ha hagut persones clau en els diferents equips de gestió, que han sabut valorar el treball plàstic com un element molt important per a la formació dels nostres alumnes... Aquest tarannà ens ha donat una empremta històrica que ens ha permès ser valorats per pares i alumnes, però que també ens ha permès obtenir certs reconeixements institucionals, amb premis guanyats que ens han permès poder accedir a treballs en l'àmbit local, fins i tot, europeu. Hem pogut participar en propostes molt innovadores amb el MNAC o el MACBA i en Comenius, on l'art ha estat l'element central. Però res d'això és més important que el que ens ha permès consolidar el fet d'estar tots junts, el projecte de plàstica que tota l'escola fem cada curs al voltant d'un determinat artista plàstic, coordinat darrerament amb l'excel·lent programació d'art contemporani de la sala d'art Tecla Sala de la ciutat. Aquesta activitat ens ha donat moltes satisfaccions, essent la darrera el reconeixement obtingut amb el premi Creart del Ministeri de Cultura. No obstant això, el més important que ens ha permès l'escola nova, és poder mostrar cada curs a les nostres famílies... el que fan els nostres alumnes, en una exposició anual, on es mostra de què són capaços i l'alt nivell de creativitat que tenen, si se'ls donen les possibilitats i les eines convenients.»

Emma Martínez, la directora d'aquests últims anys, ens parla d'un fet cabdal del projecte del Patufet: el compromís de l'escola amb el barri i amb la ciutat, fet que amara tot el treball de coneixement del medi més immediat dels alumnes. «Conèixer el barri on fem una part important de la nostra vida social, perquè és trepitjant-lo, visitant llocs d'interès segons les edats, qüestionant-se'l, par-

Una de les innumbrables exposicions del treball plàstic dels alumnes que es pot trobar en qualsevol moment del curs al Patufet.

ticipar en aquelles activitats que des de la ciutat o del barri es proposen per unes o altres edats... I implicant-se en la seva mida, això vol dir, fent arribar les nostres propostes, les queixes, si és que n'hi ha... iniciant així un teixit de diàleg i concrecions.» Emma Martínez detalla accions concretes on aquesta part essencial del projecte es fa realitat: presència de representants dels alumnes en reunions amb els veïns de l'escola, la participació dels alumnes en el Consell de Nois i Noies de l'Hospitalet, que assolí que una proposta seva, la de posar aparcaments per a bicicletes a les escoles, prosperés i es fes efectiva en l'àmbit municipal, el treball de recerca que calculà la pèrdua d'aigua que suposava el tipus d'aixetes dels lavabos de l'escola, treball que s'adreçà a l'Ajuntament i que en feu possible el canvi, la presència en les festes populars de la ciutat de la colla de diables, etc. Conclou, «podríem citar més exemples, però penso que aquests ja poden donar una idea del nostre tarannà, que intenta i treballa creient en el fet que els nostres alumnes tenen veu i la seva veu s'ha de fer sentir en tots els àmbits a través de la participació i implicació, no només en la vida

Treball a un taller de plàstica.

de l'escola, sinó del barri i ciutat, de solidaritat, de comprensió de l'avui i de l'ahir, per anar esdevenint persones, ciutadans joves i adults que comprendran i s'interessaran pel seu barri, sigui aquest a l'Hospitalet o sigui a una altra banda de món, com molt bé ens podrien explicar els exalumnes del nostre centre».

Voldríem acabar aquest subapartat amb les paraules de l'escrit de Jordi Albesa, que fan referència al passat, present i futur del Patufet. «Un dels reptes importants de l'escola Patufet Sant Jordi ha estat i és cercar l'equilibri entre passat i present, o més ben dit, entre passat i futur. Els anys de lluita, de construcció d'un model d'escola, van crear un equip més o menys compacte, unit per una idea educativa i per una realitat quotidiana.» Apunta aquí el perill de grup tancat que viu més del passat que del present i del futur, però tot seguit ens diu que «...per altra banda, cal poder passar el testimoni del llegat històric a les noves generacions, per poder explicar un procés i entendre que si l'escola Patufet Sant Jordi és una escola catalana, inclusiva, etc., no ho és perquè així ho determini la llei sinó per voluntat pròpia i perquè ens ho creiem».

7.2. Qüestions que ens plantejem per poder fer una anàlisi del que han significat els darrers quinze anys del Patufet com a escola pública

Tal com hem dit, volem deixar apuntades unes quantes qüestions que caldrà tenir molt en compte en el moment que s'afronti una recerca d'aquests darrers quinze anys. Són qüestions que ens permetran valorar l'evolució del camí dut a terme en plena implantació democràtica i d'autogovern, que han portat, a grans trets, a aquell model d'escola pública que va sortir de la Declaració de la XI Escola d'Estiu de Rosa Sensat.

- El model d'escola pública hauria pogut anar més lluny del que ha anat?
- Què va representar per a l'escola pública l'entrada de les escoles del CEPEPC?
- D'aleshores ençà, quin ha estat el paper del moviments de renovació pedagògica?
- Els nous centres públics han perdut autonomia?
- Quina ha estat la política de suport de l'Administració catalana competent envers l'escola pública?

Un tema fonamental per a totes les escoles és la creació dels equips de mestres que han de garantir el projecte «propi» i afirmem sense embuts que cal tenir projecte «propi» perquè no hi ha, ni hi pot haver, dues escoles iguals, perquè cada escola és una realitat diferent. Així doncs, un altre interrogant que caldrà tenir molt present serà:

- Com es garanteix la continuïtat d'un projecte educatiu sense garantir la continuïtat de gestió i de la base dels equips que l'han dissenyat?

Encara hi ha més interrogants imprescindibles:

- Quin paper han jugat i han de jugar els ajuntaments en

aquesta garantia de servei públic?

- Les noves tecnologies i els reptes que presenten les noves característiques de la població dels nostres barris, com s'afronten en la formació de mestres que garanteixi l'adequada resposta educativa que faci possible la qualitat de l'escola pública?

No podríem fer una anàlisi correcta d'aquests darrers quinze anys sense tenir en compte les crítiques que en aquests últims temps han fet certs sectors, secundats per un nombre considerable de professionals de l'ensenyament, al model d'escola activa, el qual és esmentat sovint en to despectiu i titllat de provocar indisciplina, d'estar mancat de rigor pedagògic, de mètode, d'excloure la memorització i de pobresa de continguts. Caldrà, doncs, preguntar-nos:

- Quines competències presenten els que així parlen?
- En quins principis psicopedagògics es basen?
- Quines alternatives presenten?
- Què entenen per fracàs escolar?
- Quines ideologies sustenten?

Cal també no perdre de vista que cada vegada és més evident que l'escola no és ni ha de ser responsable de l'Educació, ni l'única, ni tan sols la primera, però entenem que ocupa i ha d'ocupar un paper fonamental,

- Com es garanteix el diàleg entre societat i escola, el qual hauria de ser constant, àgil, constructiu, obert...?

L'escola hauria de ser la nineta dels ulls de tots els governs. De la seva qualitat depèn, també, la construcció d'una societat més justa.

Aquests interrogants, i possiblement d'altres, haurà de tenir presents qui vulgui deixar constància dels darrers quinze anys del Patufet i, a partir de les qüestions, analitzar el paper que ha fet l'escola per tal d'afrontar-los.

Les característiques d'aquest escrit han permès amb prou feines

personalitzar mestres, pares i mares, personal no docent i hem passat de manera molt superficial per altres institucions (universitat, partits polítics progressistes i catalanistes...) i de ciutadans, alguns d'ells des de la clandestinitat, pedagogs, psicòlegs, metges, etc. que en un moment o altre, gairebé sempre en les circumstàncies més difícils, van donar un cop de mà a l'escola i al seu projecte.

D'aquesta manca de personalització, el que ens dol més és no haver pogut esmentar aquells mestres que en els inicis van treballar, a hores i deshores, per tirar el projecte endavant i no haver pogut ni poc ni molt anomenar aquells que s'hi han incorporat després i que han fet possible la continuïtat del projecte. També ens sap greu haver esmentat tan sols el primer grupet de pares i mares que començaren l'aventura, i no haver esmentat aquells que s'hi anaren integrant amb entusiasme en els moments més difícils o aquells altres que resistiren amb convicció quan es posava en dubte la preparació dels alumnes que acabaven l'escola i s'havien d'integrar als instituts de secundària. No cal dir que també trobem a faltar els noms dels que es comprometeren i continuen comproment-se en tota mena d'equips de gestió, de vocalies i comissions, activitats que els suposa esmerçar un munt del seu temps lliure i que amb aquest esforç han contribuït —i molt— a configurar el model d'escola. Tanmateix, hauríem d'esmentar aquelles treballadores del personal no docent, que amb gran professionalitat han dut les tasques de cuina, menjador, secretaria, que han entès la seva tasca com a servei pedagògic en un àmbit extra acadèmic i han estat plenament integrades en el model d'escola que es van fer ben seu, així com en les que han seguit mantenint la cooperativa de serveis, depenent actualment de l'AMPA de l'escola.

A totes aquestes dones i homes, que tenen nom i cognoms, se'ls deu l'existència d'aquest projecte singular d'escola a l'Hospitalet i lamentem no poder-los citar un per un. Tots ells han estat i són els protagonistes d'aquesta història.

Acabem aquest article a les portes de l'aprovació de la nova Llei d'educació catalana. Els que signem aquest article ens agradaria tancar aquest escrit desitjant que aquesta nova llei contribueixi a assolir en profunditat que la xarxa d'escoles públiques de Cata-

144) ESCOLA PATUFET: 40 ANYS D'HISTÒRIA

lunya esdevingui un model d'escola pública de qualitat, on els mestres puguin formar equips estables i creatius, amb autonomia suficient, amb una burocràcia que no aclapari i amb estructures flexibles per adaptar-la a la realitat sempre canviant de la nostra societat.

Desitjaríem que la Llei obligués a l'òptima dotació de recursos humans i tècnics per acollir amb èxit la diversitat d'alumnes i famílies que avui conformen les nostres ciutats i, sobretot, que dotés dels mitjans formatius necessaris per fer una escola que cregui en el fet que l'educació per la llibertat és garantia fonamental de qualitat individual i col·lectiva.

Nota dels autors

Per raons d'espai i amb no pocs dubtes, els autors hem anat personalitzant més aviat poc. Dues són les raons: una perquè considerem que la història del Patufet ha estat un procés fonamentalment col·lectiu. No obstant això, també som conscients que sense els noms d'algunes persones concretes no s'hauria pogut viure aquesta història o hauria estat molt diferent. Els noms que esmentem al llarg de l'article són aquells que, pel seu compromís o el seu treball en moments puntuals, han esdevingut pilars d'aquest procés. Confessem tenir por d'haver-nos oblidat algú i, ja des d'ara, demanem disculpes, és més, sabem que sense els que no són esmentats, que són la immensa majoria de mestres i de pares i mares, aquesta història no hauria estat possible.

Finalment, volem agrair tots aquells que ens han donat un cop de mà en l'elaboració de l'article. A Francesc Batallé, a Maria Rosa Climent, a Jesús Batet, a Joan Piera, a Joaquim Company, a Emma Martínez, a Jordi Albesa, a Núria Ferrer i al Centre d'Estudis de l'Hospitalet per haver-nos orientat en la metodologia a través de Clara Parramón i Joan Camós, i per haver-nos donat l'oportunitat de publicar aquesta història, que ha estat un eix central en la nostra vida.

L'Hospitalet, juny de 2010

Altres llibres d'aquesta col·lecció:

1. Alpha 63: fets i llegat/ Jaume Botey. (abril 2010).